

Thiện ác phân minh

Vũ Quý Hào

Khi mới lập gia đình, ông bà Hai đã dự định sẽ sinh 5 đứa con để đặt tên chúng là Nhân, Nghĩa, Lễ, Trí, Tín theo Ngũ Đức của cửa Khổng sân Trình. Chẳng may quốc nạn 1975 xảy ra khi ông bà mới có một đứa con trai đầu lòng: thằng Nhân. Đi tù “Cải Tạo” về ông Hai có thêm được đứa thứ hai: thằng Nghĩa. Sau khi được qua Mỹ theo chương trình “H.O.”, ông bà Hai sinh thêm được người con trai thứ ba: thằng Lễ. Vì hoàn cảnh quá khó khăn hai ông bà đã phải làm ngày làm đêm, làm cả Chủ Nhật tại một tiệm tạp hoá có cây xăng để kiếm sống. Hai vợ chồng phải bàn nhau “Ba đứa là quá đủ rồi” và do đó cái mộng “Ngũ Đức” mà ông bà hằng ấp ủ đã phải “thích nghi với thời cuộc” thành “Tam Đức”. Hồi mới đặt chân tới Mỹ, ông bà thường nhắc nhau “Phải cố gắng bằng mọi giá để tự lực cánh sinh, không ăn bám xã hội và cũng không phải nhờ vả các chiến hữu đã bảo lãnh gia đình mình”. Ưu tư hàng đầu của ông bà là làm sao có tiền để mua đồ ăn. Ưu tư thứ hai là làm sao có tiền để trả tiền thuê apartment. Ưu tư thứ ba là làm sao có tiền để trả nợ cái xe cũ. Ông bà cũng tạm an tâm vì ở đây, ông bà không phải lo trả học phí cho thằng Nhân khi nó vào tiểu học. Việc giáo dục, dù muốn, dù không cũng đã được khoán trắng cho trường học. Mấy năm ở tiểu học, Nhân đã tỏ ra thông minh, chăm chỉ và đã được thầy cô gửi giấy khen; đôi khi còn có thư mời tới trường để chứng kiến thằng con lãnh thưởng. Tuy rất vui khi nhận được những thư mời như thế nhưng ông bà đều phải từ chối tham dự vì “Không thể đóng cửa tiệm”. Khi Nhân mới lên trung học thì những thư loại này thưa dần. Những năm sau thì ông bà lại nhận được thư từ nhà trường nhưng là thư than phiền. Vì quá bận rộn với sinh kế nên ông bà cũng chỉ biết cắt nghĩa, rầy la mỗi khi nhận được loại thư than phiền từ nhà trường. Ông bà cũng không có giờ để theo dõi xem thằng Nhân làm gì và giao thiệp với ai ngoài giờ học. Ông bà đành chép

miệng tự nhủ: “Trăng đến rằm, trăng tròn”. Thời gian thấm thoát trôi mau, càng ngày Nhân càng ít nói, khép kín đi về thất thường. Tuy rất bận rộn nhưng ông bà cũng nhận ra điều đó, nhưng khép kín, ít nói thì không phải là tội nên ông bà không thể rầy la. Ông bà đều biết rằng phương thuốc hiệu nghiệm cho bệnh này phải là yêu thương, tâm sự, khuyến khích, làm gương. Tiếc thay phương thuốc này đòi hỏi thời gian mà ông bà thì lại càng bận hơn trước vì sau nhiều năm định cư, bà đã thuyết phục ông cố gắng mua một căn nhà để trước là bớt thuế, sau là “bạn bè khỏi cười chê”. Biết mà không làm được nên hai ông bà chỉ nhìn nhau thở dài rồi lại lao vào công việc. Tuy công việc bề bộn và nhiều chuyện không vui nhưng gia đình ông bà Hai vẫn còn cái may là giữa vợ chồng, rất ít sào sáo vì ông thường chiều theo ý vợ.

Hôm ấy hai thiếu niên Nghĩa và Lễ đã chứng kiến một việc bất thường: Bố đã to tiếng với mẹ

- Bây giờ thì hết sĩ diện với bạn bè rồi ! Nhà to, xe đẹp mà con bị bắt ở tù thì có đẹp để gì không? Tôi đã bảo bà nhiều lần mà bà không nghe: “Sĩ diện với bạn bè” và “giáo dục con cái” điều nào quan trọng hơn? Ngay trước khi cưới, bà đã đồng ý với tôi là chúng ta sẽ xây dựng một gia đình đặt trên nền tảng Đạo Đức Khổng Mạnh lấy nhân nghĩa làm trọng. Chúng có là cách đặt tên các con.

- Thôi ông ơi! đừng nói nữa, hãy đến văn phòng luật sư hỏi xem làm thế nào để đóng tiền thế chân mà lãnh thằng Nhân về. Tội mang ma túy bán cho bạn bè trong trường thì chắc cũng nhẹ thôi; vả lại nó mới có 16 tuổi, còn vị thành niên”

Bà Hai quên cả nỗi buồn vì tổn tiền luật sư và tiền thế chân, khi nhìn thấy thằng Nhân đã được tha về. Lòng bà như mở hội. Từ hôm đó, bà đã thấy ông chồng mình có lý. Hai ông bà đã quyết định bán nhà ra ở Apartment, bỏ bớt giờ làm việc và chú ý săn sóc việc giáo dục ba

đưa con. Ông bà đã được tự do chọn khu nào có trường tốt nhất thì tới thuê nhà để ở và đặc biệt dành nhiều thì giờ hướng dẫn và khuyến khích các con chăm học. Ngoài việc giúp các con làm homeworks của nhà trường, ông Hai còn dạy chúng chữ Việt. Ông dạy các con đọc và viết những bài có liên quan đến đạo đức và nhân nghĩa lấy từ hai cuốn Cổ Học Tinh Hoa.

Chỉ vài tháng sau, những cố gắng của ông đã được đền đáp xứng đáng: hai đứa nhỏ Nghĩa và Lễ đã có điểm nhảy vọt khiến cô giáo phải ngạc nhiên. Bảng danh dự và giấy khen được hai đứa con tranh nhau khoe bỏ để lãnh thưởng trong khi thằng lớn thì không thấy gì thay đổi.

Thời gian lặng lẽ trôi mau, ông bà Hai càng buồn vì thằng con cả bao nhiêu thì lại càng vui vì hai đứa em nó bấy nhiêu. Cả hai đều được học bổng để vào Đại Học trong khi thằng lớn thì đã bỏ nhà ra đi mà ông bà không biết là đi đâu.

Hôm đó, khoảng một tháng sau khi hai mái tóc điểm sương gục đầu bên nhau khóc nức nở vì được tin báo đăng: Nhân Nguyễn, đứa con đầu lòng của ông bà đã bị bắt về những tội: gia nhập băng đảng, ăn trộm, và buôn bán cần sa ma túy thì một tin vui chợt đến: Thằng Nghĩa đã ra trường thủ khoa ngành Computer và đã được việc tốt với cơ quan Tình Báo Trung Ương Hoa Kỳ. Nghe nói lương cao, bảo hiểm tốt mà hưu bổng còn tốt hơn. Vì quá vui mừng nên bà Hai quên cả chuyện thằng Nhân: Các cụ dạy quả là không sai: Năm ngón tay cũng có ngón dài ngón ngắn. Bà quay qua phía chồng để chia vui nhưng bà ngạc nhiên khi thấy ông có vẻ trầm ngâm suy nghĩ điều gì sâu xa lắm.

* * *

Một năm sau, ông bà Hai đã bị bàng hoàng vui buồn lẫn lộn khi hay tin: Thằng Nhân, sau khi mãn hạn sáu tháng tù, đã bị tống xuất về Việt Nam và đã được cô Ba, bên nội và dì Bảy bên ngoại

ra đến phi trường bảo lãnh đem về Hà Tiên cho tập nghề đánh cá. Ông Hai an ủi vợ: “Thôi, thế còn hơn ở gần cha mẹ mà làm điều phi nhân thất đức, bất nghĩa, bất công: lợi cho phe nhóm mình mà gây hại cho kẻ khác! Từ nay, vợ chồng mình hãy cố gắng dành dụm chút đỉnh gửi về Việt Nam giúp nó. Bà cũng hãy khuyên bảo thằng Nghĩa làm như thế”. Hè năm ấy ông bà Hai nhận được một tin vui: Cậu con trai út sẽ tốt nghiệp trung học vào cuối tháng này với hạng Summa Cum Laude và đã được nhận vào trường Westpoint! Quá mừng vì ở đó ăn học đều miễn phí và ra trường là chắc chắn có việc. Tối thiểu là Trung Úy mà tương lai thì thật là sáng lạn Tướng thì có thể nhưng Tá thì cầm chắc trong tay! Nghe biết tin vui, bà con bạn bè ai nấy đều khen ngợi cậu út “vừa cao lớn, vừa đẹp trai lại học giỏi nên đã được cái vinh dự mà nhiều thanh niên hằng ao ước: Vào được Trường Võ Bị Quốc Gia Westpoint”.

* * *

Ông Hai hồi hộp bóc cái thư của thằng Nhân sau mấy tháng mất liên lạc với người con cả. Thư rằng:

Kính thăm ba má:

Các thư trước đây con chỉ viết ngắn gọn mỗi khi nhận được tiền do ba má và em con gửi cho. Hôm nay con trở lại Hà Tiên thăm dì

Bảy và đã nhận đủ 4 tháng tiền mà ba má và em Nghĩa gửi cho. Đặc biệt tháng chót con nhận được 50 đồng nhiều hơn thường lệ vì em Lễ, tuy còn đi học mà cũng đã dành dụm gửi về giúp con. Con vô cùng cảm động và biết ơn ba má và các em. Cách đây 4 tháng, con đã đổi nghề: Con đã về Long Khánh trồng cây điều lợn hột dưới sự giúp đỡ của một cụ nông dân trí thức. Con nghe nói ngày xưa cụ đã là một kỹ sư. Cụ hay nói và dạy đám thanh niên chúng con về đạo đức thánh hiền y hệt như ba đã

dạy chúng con ngày trước. Con có nhiều thì giờ để yên lặng suy nghĩ về cuộc đời và nhớ lại những lời lẽ thánh hiền do ba dạy cho chúng con khi ba đọc chính tả cho chúng con viết chữ Việt. Hồi đầu tháng, tình cờ, khi ra thị xã Long Khánh, con mua được cả hai cuốn *Cổ Học Tinh Hoa* mà ba đã dùng để dạy chúng con. Nhiều lần những bài trong đó đã làm cho con khóc vì nhớ tới kỷ niệm thời niên thiếu bên ba má và những lời dạy của ba như văng vẳng vọng về. Con thực sự hối hận vì đã cãi lời cha mẹ mà buông theo băng đảng mong lợi cho phe nhóm mình mà làm những điều phi nhân thất đức, bất nghĩa, bất công: lợi cho phe nhóm mình mà gây hại cho kẻ khác! Con đã quyết tâm xin chừa những hành vi ác đức đó. Con cũng quyết định không nhận tiền phi nghĩa và hơn thế nữa, con đang tìm lại những người mà con đã ăn trộm, tống tiền để trả lại cho họ. Con sẽ dùng tiền ba má cho vào việc đó. Xin ba má hãy chuyển lời cảm ơn của con tới các em Nghĩa và Lễ và nhắc giúp rằng con sẽ không muốn nhận tiền giúp đỡ từ các em con nữa. Xin ba má đừng cho chúng nó biết lý do; Nhưng với ba má thì con không dám giấu giếm gì: Con xin ba má mở trang 177 của cuốn *CỔ HỌC TINH HOA*, Quyển Thứ Nhì, bài số 102 thì sẽ rõ. Thấm thoát đã hai mươi mấy năm rồi, con sợ ba má đã gợn nhà nhiều lần nên có thể không tìm lại được cuốn sách ấy. Do đó con xin Photocopy để đính kèm với bức thư này

Kính thư

Nguyễn Ái Nhân

Ông Hai vợ vã đọc ngẫu nhiên tờ photocopy:

102. Phân tách không rõ

Nay có kẻ vào vườn người ta hái trộm đào, mận, thì ai nghe thấy cũng chê cười, quan bắt được tất trừng phạt- Tại sao vậy? - Tại người ấy làm điều bất nghĩa, lấy của người để làm lợi cho mình.

Kẻ vào nhà người ta bắt trộm gà vịt, chó, lợn, so với kẻ vào vườn người ta hái trộm đào mận, thì lại là bất nghĩa hơn nữa. - Tại sao vậy? - Tại lấy của người càng nhiều thì bất nhân càng to, tội càng nặng.

Kẻ vào chuồng người ta ăn trộm trâu, dê, ngựa, so với kẻ vào nhà người ta bắt trộm gà, vịt, chó, lợn thì lại là bất nghĩa hơn nữa. Tại sao? - Tại lấy của người càng nhiều, thì bất nhân càng lắm, tội càng nặng.

Kẻ giết người lương thiện, ăn cướp của cải đồ đạc của người ta, so với kẻ vào chuồng ăn trộm trâu, bò, dê, ngựa, thì lại là kẻ bất nghĩa hơn nữa. Tại sao vậy? - Tại giết người lấy của, bất nhân to lắm, tội càng nặng lắm.

Giết một người là làm một điều bất nghĩa, tất phải chịu một tử tội. Cứ lẽ ấy mà nói rộng ra: Giết mười người tất phải chịu mười tử tội, giết trăm người, tất phải chịu trăm tử tội...

Nay, những kẻ làm điều bất nghĩa nhỏ mọn tầm thường như nói trên thì biết chê cười. Đến như những việc bất nghĩa thậm tệ như cướp nước người, tàn sát sinh linh hàng ức vạn ... thường khi thiên hạ không biết chê cười lại còn uà theo khen ngợi, cho là "Nghĩa" và ca tụng ghi chép công đức; như thế thì có gọi được là biết phân biệt "Nghĩa" với "Bất nghĩa" hay không?

Kẻ nào lúc thấy đen ít thì bảo rằng đen, lúc thấy đen nhiều lại bảo là trắng, thì ta cho kẻ ấy là người không biết đen với trắng.

Kẻ nào ném đá ít thì cho là đá, lúc ném đá nhiều lại tưởng là ngọt thì ta cho kẻ ấy là người không biết phân biệt đá với ngọt.

Thiên hạ bây giờ phân biệt phải trái hay làm lẫn lộn!

Mặc Tử

Ông Hai bỏ bức thư xuống bàn, ngồi trầm ngâm nhớ tới "good job" của thằng Nghĩa và cũng nhớ tới những hành động của các nhà đạo diễn đã điều khiển các cuộc đảo chánh ở quê nhà thời xa xưa khi ông còn là sinh viên. Ông thở dài. Ông cũng nhớ tương lai sáng lạn của thằng Lễ và nhớ tới cuộc chiến chinh phạt kẻ chế tạo vũ khí giết người hàng loạt. Ông không buồn lắm về việc nghi oan cho người vì, là phạm nhân, ai chẳng có khi làm lỗi; nhưng những hành động sau khi biết mình làm lỗi thì sao?

Ông Hai trần trọc mắt ngủ nhiều từ hôm đó ㊦